

การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของประชาชน ผ่านระบบ Smart Green Society application

ภาววิน หะวานนท์
นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ในอดีตปัญหาสิ่งแวดล้อมอาจจะเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยได้พูดถึง แต่ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมล้วนกลายเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ ขยะสิ่งปฏิกูล โอโซนถูกทำลาย ภาวะเรือนกระจก หรือแม้กระทั่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากการเพิ่มของประชากรโลก การพัฒนา ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ทุกหน่วยงานในระดับนานาชาติและระดับท้องถิ่นได้ให้ความสนใจเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

องค์การสหประชาชาติ (United Nation : UN) ได้กำหนดวาระการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development : SD) จึงได้มีการจัดทำเป้าหมายการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ระยะ 15 ปี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2559 -

2570 โดยมีประเทศสมาชิกสหประชาชาติจำนวน 193 ประเทศ ร่วมลงนามความร่วมมือรับรองเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะผลักดันและขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา ความยากจนในทุกมิติและทุกรูปแบบ โดยมีเป้าหมายหลัก 17 ข้อ ครอบคลุม 3 เสาหลัก ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในพันธสัญญาระดับผู้นำในการกำหนดทิศทาง การพัฒนายั่งยืนของโลก 15 ปีข้างหน้า

ภาพที่ 1 เป้าหมายการพัฒนายั่งยืน

(Sustainable Development Goals : SDGs)

ด้านนโยบายรัฐได้กำหนดยุทธศาสตร์ประเทศไทย ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยกรอบยุทธศาสตร์ 6

ประการ ได้แก่ 1. ความมั่นคง 2. การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3. การสร้างและพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพคน 4. การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกับทางสังคม 5. การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6. การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริการภาครัฐและกำหนดให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิสัยทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบเดิมเป็นการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ดังนั้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพสูงและครอบคลุม เพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างทันทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะนำข้อมูลเหล่านั้นไปวิเคราะห์และสังเคราะห์สู่การพัฒนาประเทศต่อไป

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ เพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการป่าไม้และความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งครอบคลุมไปถึงด้านป่าไม้ ด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ด้านอุทยานแห่งชาติ ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านสัตว์ป่าด้านการจัดการที่ดิน และด้านทรัพยากร

ธรณี ยุทธศาสตร์ที่ 2. การบริหารจัดการน้ำ ยุทธศาสตร์ที่ 3. การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 4. การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 5. การลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ และยุทธศาสตร์ที่ 6. การพัฒนาระบบบริหารจัดการและองค์กร

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการสร้างจิตสำนึกของประชาชน มีวิสัยทัศน์ในการบูรณาการทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างมีธรรมาภิบาลด้วยองค์ความรู้และกระบวนการมีส่วนร่วม มีเป้าหมายในระดับกรมเพื่อให้ประชาชนมีวิถีชีวิตที่มีความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1. การผลิต การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2. การจัดการขยะที่ต้นทางโดยประชาชน 3. เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน 4. การเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 5. การบริหารจัดการองค์กร ภารกิจของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะมีความ

สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 6, 11, 12, 13, 14 และ 15 รวมทั้งยุทธศาสตร์ชาติและกระทรวงฯ อีกด้วย

หลักการ

จากการฝึกอบรม ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนินยาง ประเทศสิงคโปร์ ได้ความรู้ที่ว่าการวางยุทธศาสตร์ของประเทศสิงคโปร์นั้น ได้วางอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลและการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เหล่านั้น ขึ้นมาเป็นแผนปฏิบัติการของประเทศในการพัฒนาประเทศสู่การเป็น Smart Nation เครื่องมือหลักอย่างหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศสิงคโปร์ในด้านการติดต่อสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกในปัจจุบัน คือ Smartphone โดยประเทศสิงคโปร์อยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว มีอัตราส่วนการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือแท็บเล็ตต่อประชากรของประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย เท่ากับร้อยละ 74.74 และ 36.47 จะเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์มีอัตราส่วนการใช้โทรศัพท์แบบ Smartphone สูงกว่าประเทศไทย ประมาณ 2 เท่า

ดังนั้น การที่จะให้ประชากรของประเทศไทยสามารถเข้าถึงข้อมูลและจัดการข้อมูล เพื่อสร้างเครือข่ายด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการศึกษา หรือด้านสุขภาพนั้น รัฐต้องมีการสนับสนุนข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลผ่านระบบดิจิทัล ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลนี้อาจจะไม่ใช่ปัญหาต่อประชากรในเมืองที่มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้าถึง แต่ในพื้นที่ที่สัญญาณโทรศัพท์เข้าไม่ถึงรัฐควรมีการส่งเสริมและขยายโครงข่ายให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่ประเทศไทย โดยในปัจจุบันได้มีโครงการ “เน็ตประชารัฐ” ที่ให้บริการระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (30 Mbs/10 Mbs) ใน 24,500 หมู่บ้านทั่วประเทศ และควรขยายให้ครอบคลุมทั่วประเทศไทย

บทบาทและหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เป็นเพียงความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แต่ต้องเป็นความร่วมมือร่วมใจในการบริหารจัดการจากหน่วยงานเอกชนและประชาชนด้วยจึงจะประสบความสำเร็จ ซึ่งรัฐได้จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการสร้างการมี

ประเทศ	พื้นที่ประเทศ(ตร.กม.)	ประชากร(ล้านคน)	สมาร์ตโฟน(ล้านเครื่อง)	ร้อยละ
สิงคโปร์	719.9	5.791	4.27	73.74
ไทย	513,120	66.188	24.14	36.47

ที่มา : www.statista.com & mapdata by google

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบสัดส่วนพื้นที่ ประชากร และจำนวนสมาร์ตโฟน

ส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่ต้องสะดวกรวดเร็ว ดังนั้นการใช้ระบบโครงข่ายดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐได้มีการจัดทำ Mobile Application (MA) เพื่อสนับสนุนข้อมูลและส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้เพื่อเป็นประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งบางแอปพลิเคชันประสบความสำเร็จมีประชาชนใช้อย่างเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีบางแอปพลิเคชันที่ยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ฉะนั้นการสร้าง ความตระหนักรู้และตระหนักทราบสู่จิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ต้องสร้างการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะประชาชนในหลาย ระดับตั้งแต่ขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสูง ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยทำงาน และวัยสูงอายุ ในทุกระดับ

การสร้างการมีส่วนร่วมผ่าน Mobile Application

ในที่นี้จะกล่าวถึงแอปพลิเคชันภายในกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยในปัจจุบันกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาแอปพลิเคชันทั้งหมด 7 แอปพลิเคชัน (ซึ่งอาจจะมีในอนาคตเพิ่มเติม) ได้แก่

1. ARSA4THAI

เป็นแอป

พลิเคชันที่พัฒนาขึ้นเพื่อการรายงานสถานการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการป้องกันการเกิดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ในเครือข่ายของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและประชาชนทั่วไป สามารถติดตามตรวจสอบและรายงานสถานการณ์ทางด้านสิ่งแวดล้อม ณ ตำแหน่งที่ตั้งนั้นผ่านระบบพิกัดดาวเทียมให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมดำเนินการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทันทีเพื่อป้องกันและแก้ไขได้อย่างทันที โดยการรายงานนั้นจะสามารถรายงานสถานการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ ป่า/ไฟ/ควีน มลพิษด้านต่าง ๆ น้ำ ขยะหรือมูลฝอย กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และด้านอื่น ๆ

2. DEQP GREEN CHANNEL

เป็นช่องรายการของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยแอปพลิเคชันนี้จะเปิดให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเข้าร่วม โดยภายในแอปพลิเคชันจะมี 3 ส่วนหลัก คือ 1. การถ่ายทอดสดสำหรับการถ่ายทอดภาพกิจกรรมต่าง ๆ 2. การรับชมวิดีโอย้อนหลังสำหรับผู้สนใจ 3. ส่วนของผังรายการซึ่งจะแสดงรายงาน

รายการต่างๆ ทั้งที่ผ่านมาแล้วและที่จะ
ถ่ายทอดด้วย

3. Green Card “แอป
เดียวเขียวทั่วไทย” เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้ใน
การส่งเสริมการบริโภคสินค้าและบริการ
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยทางแอปพลิเคชัน
จะเชื่อมต่อกับคลังข้อมูลพื้นฐานของกรม
เกี่ยวกับสินค้าและบริการที่มีฉลากสิ่งแวดล้อม
ทั้งหมด โดยผู้บริโภคสามารถสแกน QR
code จากใบเสร็จเพื่อสะสมคะแนนแล้ว
นำมาแลกสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่
กำหนด

4. Green4Thai แอปพลิเคชัน
สำหรับการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเป็น
เครือข่าย ฝึกอบรม และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ
ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดย
ภายในแอปพลิเคชันจะประกอบด้วย 3 ส่วน
หลัก ๆ คือ

การรับสมัครเข้าร่วมเป็นเครือข่าย
หรือโครงการ ได้แก่ เครือข่ายอาสาสมัคร
พิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
หมู่บ้าน(ทสม.), Green Office, Green
Product, Green Hotel, G-Upcycle, LA21
และโรงเรียนอีโคสคูล ซึ่งประชาชนสามารถ
สมัครเข้าร่วมโครงการและแสดงตำแหน่ง
ที่ตั้งของเครือข่ายผ่านระบบ GPS

สัมมนาและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม
เป็นหัวข้อสำหรับผู้สนใจจะเข้าร่วมฝึกอบรม/

สัมมนา/ประชุม/อบรม ทสม. เพื่อความรู้
และทักษะทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะมี
หลักสูตรการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อม

สื่อและข่าวด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้
ประชาชนผู้สนใจสามารถดาวน์โหลด
หนังสือ/คู่มือ และข่าวประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

5. Smart ENVI แผนที่
แสดงแหล่งกำจัดขยะและเครือข่ายองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) พร้อมคำนวณ
ระยะทางและตำแหน่งที่ตั้งผ่านระบบแผนที่
ดาวเทียม

6. Green Product เป็น
แอปพลิเคชันที่เชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูล
การผลิต การบริการและการบริโภคที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น โรงแรม ที่พัก วัด
ร้านอาหาร ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
ยานพาหนะ เป็นต้น

7. Eco Planet เป็นเกมส์
ขนาดเล็กเพื่อสร้างความรู้ในระดับพื้นฐาน
เพื่อความสนุกสนานและได้ความรู้ทางด้าน
สิ่งแวดล้อมด้วย

ข้อเสนอแนะ

ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่ให้
ความสำคัญกับข้อมูลและสถิติที่ได้จากการ
วิเคราะห์และสังเคราะห์ขึ้นมาเพื่อกำหนด
ยุทธศาสตร์ประเทศ ในด้านของความเป็น
smart nation โดยเริ่มมาจากการติดต่อ
เชื่อมโยงกัน (Connectivity) ได้ทุกอย่าง

ทุกที่ และทุกคน สร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ผ่านระบบปฏิบัติการ computer และ Mobile Application ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีความต่อเนื่องอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีภารกิจหน้าที่ในการสร้างการมีส่วนร่วม เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับประชาชนนั้น เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้ตระหนักทราบมีสำนึกในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันการใช้ Smartphone ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย การใช้ Mobile Application จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษากรณีตัวอย่างของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น ปรากฏว่า มี Mobile Application จำนวน 7 แอปพลิเคชัน มีบางแอปพลิเคชันที่มีความคล้ายคลึงกันมาก ควรมีการลดจำนวนแอปพลิเคชันและควบรวมเข้าด้วยกันเพื่อง่ายต่อการใช้งานของเครือข่ายและลดความยุ่งยากซับซ้อนในการนำแอปพลิเคชันมาใช้ โดยในแอปพลิเคชันหลัก จะมีไอคอนหลัก ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลสมาชิก/เครือข่าย และการแสดงตำแหน่งที่ตั้งเครือข่าย

2. ข้อมูลการบริการและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. ข่าวประชาสัมพันธ์/การรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของกระทรวงและกรมต่าง ๆ

4. ช่องรายการโทรทัศน์สีเขียว

5. การฝึกอบรม/สัมมนา/หลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

6. รายงาน/แจ้งเตือน/กิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของสมาชิกเครือข่าย พร้อมแจ้งพิกัดดาวเทียม

7. เกมสันทนาการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกมส์อาจจะต้องแบ่งระดับความรู้ ภารกิจ และอายุของผู้ใช้

ประโยชน์จากการพัฒนาแอปพลิเคชันมารวมเป็นแอปพลิเคชันเดียว จะช่วยลดความซับซ้อนในการใช้งานของผู้ใช้ เช่น Login ด้วยไอดีเพียง 1 ไอดี ไม่ต้องดาวน์โหลดแอปพลิเคชันหลายแอป การสร้างไอคอนที่น่าสนใจและเป็นหมวดหมู่ชัดเจนง่ายต่อการเข้าใช้งาน เกิดเครือข่ายด้านสังคมสีเขียว เป็นต้น โดยแอปพลิเคชันนี้ใช้ชื่อว่า “Smart Green Society (SGS)”